

Marketing Jana Masaryka

Jan Masaryk, od jehož záhadné tragické smrti dnes uplynulo 70 let, byl ve své době do jisté míry netradiční osobností na postu ministra zahraničí. Jeho popularita byla záviděníhodná. Střední Evropě by dnes politik jeho naturelu velmi prospěl.

Pavel Carbol
předseda Společnosti Edvarda Beneše

Familiární pojmenování „naš Jan“ bylo důkazem zcela nebyvalé a nekritické popularity, které se těšil bezprostředně po konci druhé světové války ministr zahraničních věcí Jan Masaryk, syn prvního československého prezidenta. V únoru 1948 jej klíčové události v podstatě minuly a zůstal coby nestraník ve vládě Klementa Gottwalda. O to větším šokem byla pro občany republiky i tehdejší svět jeho smrt 10. března téhož roku. Šlo totiž o jakousi symbolickou tečku za převzetím moci komunisty.

Způsob, jakým Jan Masaryk zemřel, je dodnes předmětem diskusí a sotva tomu už bude jinak. Tento konec navíc překryl jeho působení v československé diplomacii, které mělo svá pozitiva. Ve své době patřil zřejmě mezi nejviditelnější ministry zahraničních věcí střední Evropy a byl jakýmsi jejím diplomatickým hlasem. Právě to dnes této části Evropy citelně chybí.

Diplomat začátečník

Jan Masaryk od dětství trpěl tím, že byl synem zcela mimořádného otce. To vše ještě násobily psychické problémy zděděné po matce Charlottě. Ve škole nijak nevyčníval a nevládl složit maturitu. Naopak měl fantastický hudební sluch a jazykový talent. Po uvedeném studijním krachu odjel na zkušenou do USA. Tam s tajnou finanční pomocí od matky a jejich sester poznal všechny strasti života.

Coby neukotvený a psychicky nemocný mladý muž strávil i nějaký čas v psychiatrické léčebně. První světová válka jej v rakousko-uherské armádě obohatila o další životní zkušenosti. Po tomto globálním konfliktu, který ukončil staré světové pořádky, přišel dramatický zvrat. Janův otec se stal prezidentem a ikonou Československé republiky. Celá rodina jakousi novodobou elitou, která inspirovala ostatní.

Tehdy se začal rodit Jan Masaryk - diplomat. Znalost amerického života, byt trpká, a jeho česko-americký původ, to vše podpořeno patřičným příjmením, mu umožnily podílet se na vzniku diplomatického zastoupení mladé republiky ve Washingtonu.

I když nebyl nikdy pečlivým byrokratem, stal se brzy vyhledávaným společní-

kem a propagátorem mladého Československa. V této etapě svého života se stihl i nešťastně oženit. Po USA následoval zejména prestižní post velvyslance v Londýně. Tam poznal Masaryk i odvrácenou stranu diplomacie a okusil na vlastní kůži bezpáteří zradu Velké Británie během mnichovského diktátu v roce 1938. To vše byla jakási učňovská léta v mezinárodní politice.

Věhlas v rozporu s realitou

Druhá světová válka katapultovala Jana Masaryka definitivně do dvou životních rolí. Stal se platným ministrem zahraničních věcí v exilové a poté i poválečné československé vládě. Díky svým pravidelným rozhlasovým relacím z Londýna na území protektorátu trvale zakotvil v srdcích svých spoluobčanů. Se svým příjemným a nesporným rétorickým talentem Masaryk dojímal, povzbuzoval, burcoval a dodával optimismus.

Získal si tím právě ono všeřikající pojmenování „naš Jan“. V pozici ministra zahraničních věcí mohl Jan Masaryk naplno uplatnit své jazykové nadání, charisma, vtip a talent, které jsou v politice, samozřejmě i v té zahraniční, tolik potřebné. Není větší dar pro státy menší a střední velikosti než právě to, že některého z jejich politiků všude znají a spojují si jej

s danou zemí automaticky. Ve střední Evropě měl tuto výsadu právě jen Jan Masaryk.

Očekávání od jeho osoby však byla větší, než jaká mohl reálně naplnit. Na sklonku druhé světové války patřil k nejznámějším politikům, kteří se pohybovali na mezinárodní scéně. Světová média mu dávala pravidelně prostor. Potkával se s nejvyššími představiteli velmocí, byl nominován na významné mezinárodní funkce, anglický král, otec současné panovnice Alžběty II., k němu chodil tajně do londýnského bytu na návštěvy. Pražské sídlo ministerstva zahraničí bylo zavaleno pozvánkami na rozmanité akce, žádostmi o záštitu či různými dary.

Nejvíce se ojedinelá pozice Jana Masaryka projevila při vzniku Organizace spojených národů na sklonku druhé světové války. Byl nominován do zakladatelských orgánů uvedené instituce. Po založení OSN se o něm uvažovalo jako o kandidátovi na posty nejvyšší. Jeho věhlas a známost mezi světovými politiky ho ovšem dostávaly i do komplikovaných situací.

Bezprostředně po druhé světové válce začínala mezi Východem a Západem válka studená. Stávalo se, že západní demokracie respektovaly nárok Sovětského svazu a jím osvobozené části Evropy na místo v konkrétním výboru OSN. Přesto při tajném hlasování dostávalo díky Janu Ma-

sarykovi hlasy i Československo, i když nekandidovalo. Československý ministr zahraničních věcí byl vnímán jako možný kompromis a svorník mezi oddělujícím se Východem a Západem.

Masaryk zkrátka disponoval větší důvěrou diplomatických kolegů z celého světa, než kterou byl schopen reálně uplatnit, což ho osobně velmi trápilo. Poválečný svět však byl již striktně rozdělen a zájmy malých i středně velkých států se musely přizpůsobovat velmocem.

Moderátor zájmů Visegrádu

V současnosti lze nalézt paralelu s prosazováním zájmů naší země a dalších stře- doevropských států. Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Polsko jsou sdruženy již řadu let ve visegrádské skupině a snaží se své společné zájmy a cíle obhajovat v evropské politice, respektive v Bruselu. Připojují se k nim čím dál častěji i další sousední státy.

Viditelným příkladem je otázka migračních kvót, kterým se země uvedeného uskupení snaží bránit. Střední Evropa je totiž po zkušenostech se dvěma diktaturami, přičemž jedna přišla ze západu a druhá poté z východu, více citlivá na svou identitu. Oproti zemím západní Evropy mají mnohem mladší demokratické systémy, nižší reálné příjmy obyvatelstva než tradiční a hlavně mnohem větší země Evropské unie. Proto se logicky bojí sociálních a bezpečnostních problémů, které leckterým evropským státům působí dramaticky rostoucí muslimská populace.

Čech Martin Stropnický, Slovák Miroslav Lajčák, Maďar Péter Szijjártó ani Polák Jacek Czaputowicz nejsou v evropském měřítku tak významnými ministry zahraničních věcí, aby se kterýkoliv z nich stal přirozeným mluvčím svých regionálních kolegů. Právě nyní by se zkrátka ministr formátu Jana Masaryka hodil.

„Naš Jan“ by v době moderního politického marketingu a sociálních sítí určitě aspiroval na pozici moderátora debat hledajících řešení výše popsaných problémů. Jeho hlas by byl slyšet a dostával by mediální prostor.

Všechny důležité politiky by osobně znal a vzájemně by se oslovovali křesťními jmény. Setkával by se s nimi hojně i neformálně a dělal by celé střední Evropě výbornou propagaci.

Určitě by se zase snažil o to, aby se Česká republika a její stře- doevropské partneři stali, jak snil, „článkem demokratického řetězce, který obepíná svět a drží tuto zeměkouli pohromadě“.

No a jak víme, v takovém uceleném řetězce jsou všechny články velmi důležité, i když mají různou velikost. Evropská unie takovým řetězem dnes je a on by nechtěl, aby prasknul.

Foto: Profimedia

Sobotní zápisník z Malé Strany

Miroslav Korecký

● Petici proti esenbákovi Zdeňku Ondráčkovi podepsalo do chvíle jeho odstoupení z čela komise pro kontrolu GIBS asi **14 tisíc lidí**. Petice proti odstřelu jelena Standa na Šumavě měla o pár dní dříve **přes 30 tisíc podpisů**. Interpretovat to lze různě. V každém případě to Ondráček zabalil a také Standa míří z Kvildy do lánské obory, což je zvláštní, protože Miloš Zeman, proti němuž před časem podepsalo petici **111 tisíc lidí**, sedí na Hradě dál. Co bude s bezhlavou komisí, není jasné, protože policii v ní vedle Ondráčka rozumí **už jenom Milan Chovanec** - a to by bylo z deště pod okap. Že by nakonec došlo na Standu?

● **Václav Havel** je zase v kurzu. Pod jeho portrétem ve středu podepisovali TOP 09 a STAN pakt do komunálních voleb a **Havla na placích** měli na sobě topkaři i při Zemanově inauguraci. Není ale jasné, zda někdo z nich uhradil **autorské poplatky** za užití jména Havel jeho pozůstalé ženě.

● **Ostatně havlovská srdíčka** už používá ve svých oficiálních statusech na Facebooku i ODS. Není známo, co tomu říká firma Klaus & syn, ale sám Havel by o tom určitě dokázal napsat **krásnou divadelní hru**.

● Když jsme u Dagmar Havlové: je to možná svatokrádežný dotaz, ale není ten **institut národní vdovy**, zvané na všechny oficiální ceremonie, moc monarchistický, ne-li dokonce až spiritistický? V KDU-ČSL podobně fungovala **Věra Luxová**, která na úvod každého stranického sjezdu řekla, **co by si asi přál Josef**. A protože chlapi umírají dříve, trochu hrozí, že národní vdovy by časem mohly zaplnit **až několik řad** při každé státní oficialitě.

● První místopředsedkyně ODS Alexandra Udženija se v televizi pochlubila, jak sice i v její straně kdysi bývali **někdejší komunisté**, ale jak se s nimi partaj už dávno rozloučila. Až takhle jednou paní místopředsedkyně půjde po Malé Straně, měla by se zastavit v Senátu za **nejvyšší postaveným senátorem ODS**. Je to fajn chlapek, veselá kopa, ale v KSČ prostě byl.

● Pokud by **svobodu slova** v této zemi mohlo ohrozit, že prezident v inauguračním projevu **pokálí některá média**, pak by taková svoboda asi stála za (Ondráčkův) pendrek. Novináři jsou ale našťásti stav natolik sebevědomý, že vůbec nepotřebují, aby jim nějaký odcházeč z inaugurace **foukali na bolístku**. Mimochoodem - možná nejvíce se proti Zemanově čtvrtě kritice médií ohradilo hnutí STAN. A europoslanec a donedávna místopředseda STAN **Stanislav Polčák** v pátek autorovi tohoto sloupku v reakci na jeho jiný článek napsal: „Vaše glosa je **trapná a ubohá**, žluč z Vás stříká až na půdu, komentujete jen trapnosti, **novinařině jste ani nepřičuchli**...“ Skončila tím svoboda slova? Ale kdeže, plně respektujeme **svobodu názoru i svobodu hloupostí** pana europoslance.

Diskuse

Mezinárodní den žen u Gottwaldů

Martin Tuček
psychiatri

Také díky KSČM zůstal 8. března v listopadové době významným dnem v kalendáři. Těmito slovy se na Mezinárodní den žen pochlubila a pochlúbila Komise žen, která existuje při ústředním výboru komunistické strany. Poděkovala při té příležitosti všem „dívkám, matkám a babičkám“ a vyzvala je „k dalšímu úsilí za skutečné zlepšení postavení žen ve všech oblastech našeho života“.

Ženská komise KSČM má jistě na co navazovat. Mezinárodní den žen se kdysi konával na Pražském hradě ve velkém stylu. Uprostřed Marta Gottwaldová, okolo ní všechny „dvorní dámy“, tedy manželky členů představenstva ÚV KSČ, paní ministryně a velvyslancové, nevídané pochoutky na stříbře ještě z dob Masaryka.

Nejvyšší soudruzi se nechali unášet vna- dami dělnicko-rolnických ženských delegací. Kléma se rychle propíjel do ožralosti. Prostě všechno podle nejlepšího stranického bontonu.

Mezitím se v Ruzyni a na Pankráci dola- dovaly přípravy na monstrproces s takzvaným vedením záškodnického spiknutí proti republice. Představení stranické msty debutovalo 31. května 1950. Soudu přišly tisíce rezolucí od kolektivů pracujících s žádostí smrti pro zrádce. Není od věci připomenout, že tento krve- lačný příval organizovala hlavní stalinistka Marie Švermová, pravá ruka generálního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského (mašinerie stranických čístečků oba zanedlouho rozdrtila).

Všechna přiznání byla vymučená. Další zrůdnost: obžalovány byly tři nejzasloužilější představitelky hnutí za politická a sociální práva žen. Kromě poslankyně Milady Horákové také Fráňa Zemínová, po-

slankyně celých dvaceti let první republiky, a poslankyně Antonie Kleinerová.

Mstili se statečným

Důležitý fakt - komunisté se nejraději mstili statečným. Horákovou a jejího manžela věznili nacisté po celou dobu války, stejně tak Kleinerovou (její muž byl nacisty zavražděn). Všechny tři zásadně ovlivnila průkopnice našeho ženského zrovnoprávnění senátorka Františka Plamínková, zastřelená za heydrichiády. S tou se Horáková loučila ve vězení těsně před pravou. Další důvod zlosti - byly pokrokové, ale žádná z nich komunismu nevěřila. Výsledek: Horáková byla justičně zavražděna, Kleinerová dostala doživotí, Zemínovou v jejich 68 letech odsoudili na dvacet roků...

Českoslovenští stalinisté uvěznilí tisíce dalších žen. Podmínky ve vyšetřovacích věznicích byly otravné. Bití se střídalo

s psychickým násilím a sexuálním vydíráním. Ženy věznili někdy v přeplněných celách, jindy na samotkách, celé týdny se nemohly rádně umýt, chyběly základní hygienické potřeby a lékařská péče. Řada z nich ve vazbě potratila, jiné zůstaly neplodné, další byly roky odcizovány dětem doma. Trestry často dosahovaly 15, 20, 25 let.

Vězněny byly v různých nápravných zařízeních. Nejznámější je pardubická trestnice, tam se dostávaly „nejzatvrzelejší“. Běžné byly dodatečné surovosti typu zavírání do mrazivých betonových korekcí nebo promíchávání s vražedkyněmi a násilnicemi. Našly se hrdinky, které pořády hladovky, jiné se sérií dopisů obrátily na generálního tajemníka OSN při jeho návštěvě naší povedené „lidové demokracie“ v roce 1956, i když mu listy samozřejmě nebyly nikdy doručeny.

Smrtí Klementa Gottwalda pomsta nekončila. Významná část politických vě-

zeňkyň vyšla na svobodu milostivou amnestií roku 1960. K osvobození posledních však došlo až roku 1967 - týkalo se to například zásadové humanistky a pozdější chartistky Růženy Vackové, mimochoodem vězněné a odsouzené k smrti již za protektorátu. Ženskou kalvárii výborně líčí vězeňské vzpomínky Dagmar Šimkové Byly jsme tam taky a historická studie Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe! Tomáše Bursíka. Mnoho obětí však svá fyzická i duševní traumata neslo až do konce života.

Zneuctění zcela nekomunistického oficiálního svátku OSN pokračovalo i za Gustáva Husáka. Také tehdy se na Hradě hodovalo, i tehdy se největší nenávisť obracela proti obráncům lidských práv a proti řádovým sestřím. Ostatně právě to je pravá podstata komunismu, musí si všechno uzurpovat - a všechno znesvětit. I když se dnes snaží, aby na to lidé zapoměli.